

Haasteena työllisyysasteen nostaminen

Rita Asplund

Elinkeinoelämän tutkimuslaitos
rita.asplund@etla.fi

Pekka Vanhala

Elinkeinoelämän tutkimuslaitos
pekka.vanhala@etla.fi

Suosittelava lähdeviittaus:

Asplund, Rita & Vanhala, Pekka (22.3.2019).
”Haasteena työllisyysasteen nostaminen”.

ETLA Muistio No 77.
<https://pub.etla.fi/ETLA-Muistio-Brief-77.pdf>

Tiivistelmä

Hallitus saavutti vuodelle 2019 asetetun työllisyysasteen tavoitteensa, 72 prosenttia. Talouspoliittisella areenalla rimaa on jo ehditty nostaa 75 prosenttiin. Tämä 15–64-vuotiaiden työllisten prosenttiosuudesta kertova virallinen työllisyysaste peittää kuitenkin alleen suuria eroja niin ikäluokkien välillä kuin myös niiden sisällä. Erityisen ongelmallista on se, että pelkän peruskoulun varassa olevien sekä ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten heikko työllisyys jää varjoon.

Onko virallinen työllisyysaste sittenkään järkevä työpoliittinen tavoite ja ohjenuora? Se kattaa vielä koulussa olevia ja peräti oppivelvollisuuden alaisia ikäluokkia. Se ei ota huomioon, että myös aikuisten keskuudessa opiskeleminen, ei työn ohella vaan työntöön sijasta, on yleistymässä teknologisen kehityksen seurauksena. Etenkin nuorten mutta myös aikuisten kohdalla aktiivisuusaste (opiskelijoiden ja työllisten yhteenlaskettu osuus) olisi relevantimpi mittari. Lisäksi sivuun jää tärkeitä kysymyksiä, kuten: Miksi työllisyysaste on jossain ikäluokassa kasvanut, toisessa ei? Minkälaisuuteen työsuhteisiin työllisyysasteen kasvu perustuu? Poliittikkatoimenpiteiden suunnittelun tueksi tarvitaan ryhmäkohtaisia työllisyysasteita täydennettyinä täsmällisemmällä niin määrällisillä kuin myös laadullisilla rinnakkaismittareilla.

Abstract

Challenge: To Raise the Employment Rate

The government reached its 2019 goal of 72 % for the employment rate. Yet, the policymaking arena has already rushed to raise the target to 75 %. This official employment rate, which measures the share of the employed in the 15–64 aged population, however, conceals large differences both between and within age groups. Particularly problematic is that it overlooks the weak employment situation of those with only a primary education and of persons of foreign background born abroad.

In view of this it may be asked whether the official employment rate really is to be considered as a reasonable goal and guiding principle for employment policies. It includes school-aged groups and even youngsters still obliged to participate in compulsory education. It neglects the fact that growing numbers of adults leave working life for upskilling or reskilling due to rapid technological change. Hence, the activity rate (the joint share of students and employed) would be a more relevant indicator especially in the case of youngsters but increasingly so also for adults. Left aside are also key questions such as: Why has the employment rate risen in some age groups but not in others? What is the quality of the employment relationships underlying the observed increase in employment? The design of policy measures needs to be supported by information on group-specific employment rates supplemented with more precise quantitative as well as qualitative indicators.

Kaikki tässä muistiossa esitetyt laskelmat on laatinut Pekka Vanhala Tilastokeskuksen FLEED- ja FOLK-aineistojen pohjalta. Laskelmia ovat inspiroineet Pekka Myrskylän vuodelle 2012 esittämät laskelmat Nuoret ja työelämä -työryhmätapaamisessa 23.8.2017. Haluamme kiittää Antti Kauhasta rakentavista kommentteista. Muistio on tehty osana Strategisen tutkimuksen neuvoston rahoittamaa Polkuja työhön -hanketta (nro 303533).

All calculations presented in this brief have been compiled by Pekka Vanhala on the basis of FLEED and FOLK data from Statistics Finland. The calculations have been inspired by the calculations presented by Pekka Myrskylä for the Youth and Working Life working group meeting on 23.8.2017. We would like to thank Antti Kauhanen for constructive comments. This brief has been written as part of the Strategic Research Council funded project "Polkuja työhön" (no. 303533).

Avainsanat: Työllisyysaste, Ikäluokka, Sukupuoli, Koulutustaso, Etnisyys, Aktiivisuusaste

Key words: Employment rate, Age group, Gender, Education level, Ethnicity, Activity rate

JEL: I20, J21

Hallituksen tavoite on saavutettu

Kausi- ja satunnaisvaihtelusta tasoitettu työllisyysaste oli tammikuussa 72,6 %. Hallituksen tavoite vuodelle 2019 on siis saavutettu ja jopa hieman ylitetty.

Tämä ns. virallinen työllisyysaste kertoo 15–64-vuotiaiden työllisten prosenttiosuuden saman ikäisestä väestöstä. Työllinen on puolestaan henkilö, joka on tutkimusviikolla tehnyt ansiotyötä vähintään tunnin rahapalkkaa tai luontoisetua vastaan tai voittoa saadakseen, tai on ollut tilapäisesti poissa työstä.¹

72 prosentin työllisyysaste ei riitä sittenkään

Työllisyysasteen nykyinen taso on hyvä muttei vielä riittävä. Näin on ehditty tämän vuoden ensimmäisinä kuukausina todeta jo useaan otteeseen.

Hyvän talouskehityksen jatkuminen ja talouden pidemmän aikavälin tasapainoisen kehityksen turvaaminen edellyttää, että talouspolitiikan yleistavoitteeksi asetetaan kahden prosentin keskimääräinen kasvu sekä työllisyysasteen nostaminen 75 %:iin vuoteen 2023 mennessä. Näin todetaan Etlan raportissa *Muistioita tulevalle hallitukselle*, joka julkaistiin tammikuun alussa.²

Saman kuun lopussa julkaistussa, ministeriöiden kansliapäälliköiden yhteisessä virkamiesnäkemysessä *Mahdollisuudet Suomelle* työllisyysasteelle on asetettu identtinen tavoite: 75 % vuoteen 2023 mennessä. Pitkällä aikavälillä keskimääräisen työllisyysasteen tulee nousta 80 %:iin. Toisaalta huomautetaan, että näin korkean työllisyysasteen saavuttamiseksi ”nykyisessä työkalupakissa olevat työllisyttä tukevat toimet eivät riitä”.³

Samansuuntaisia ajatuksia tuodaan esille valtiovarainministeriön tulevan vaalikauden talous- ja hallintopolitiikan lähtökohtia käsittelevässä virkamiespuheenvuorossa *Uudistuva, vakaa ja kestävä yhteiskunta*, joka julkaistiin helmikuun alussa. Siinä lyödään kiinni, että työllisyysasteen tulisi nousta 75 %:iin vuoteen 2025 mennessä eli

hieman löysemmällä aikataululla. Työllisyysasteen nostamisen ja siihen johtavista toimista päättämisen tarve on osa sitä työkalupakkia, jota pidetään välttämättömänä julkisen talouden kestävyuden turvaamiseksi myös pidemmällä aikavälillä.⁴

Ja helmikuun lopussa julkaistussa TEM:n virkamiespuheenvuorossa *Työ- ja elinkeinoministeriön näkemys Suomen työmarkkinoista* pohditaan keinoja, joilla työllisyysaste voisi lyhyellä aikavälillä nousta 75 %:iin ja pitkällä aikavälillä 78 %:iin.⁵

Työllisyyskilvassa vain tietyt ikäluokat jäävät pahasti jälkeen

Julkisessa keskustelussa ja erimuotoisissa kirjoituksissa on aika ajoin kiinnitetty huomiota tiettyjen ikäluokkien poikkeuksellisen alhaiseen työllisyysasteeseen. Yli 50-vuotiaiden ja erityisesti yli 55-vuotiaiden työllisyysasteessa on monien mielestä parantamisen varaa etenkin, kun tämän ikäisten työllisyysaste on läntisessä naapurimaassamme kadehdittavan korkea.⁶

Sopii siis kysyä, miltä eri ikäluokkien työllisyysaste tällä hetkellä näyttää ja missä määrin sekä mihin suuntaan se on viime vuosina muuttunut. Vaikka kysymys on tärkeä, siihen vastaaminen on yllättävän hankalaa. Tilastokeskuksen haastatteluihin perustuvan työvoimatutkimuksen pohjalta julkaistaan pelkästään ikäryhmittäisiä työllisyystietoja, jotka lisäksi kattavat peräti kymmenen ikäluokkaa (15–24, 25–34, jne.). Kuukausittaiset kausi- ja satunnaisvaihtelusta tasoittamattomat tiedot ikäryhmittäin ulottuvat kirjoittamishetkellä tämän vuoden tammikuuhun saakka.⁷ Niin ikään työvoimatutkimuksen tietoihin pohjautuvat Eurostatin työllisyysasteet raportoidaan hieman hienojakoisempaa ikäryhmittelyä hyödyntäen (15–19, 20–24, jne.), mutta tuoreimmat tiedot koskevat vasta vuoden 2018 kolmatta neljänestä.⁸ Ikäluokittaisia työllisyysastetietoja pystyy suoraan laskemaan Tilastokeskuksessa tutkijoiden etäkäytössä olevista työssäkäyntirekisterin aineistoista, jotka lisäksi kattavat koko Suomessa asuvan väestön, mutta ne päättyvät edelleen vuoteen 2016.

Yhdistämällä kaikki nämä tietolähteet voidaan eri-ikäisten työllisyysasteesta ja sen kehityksestä todeta ainakin seuraavaa:

- Työllisyysaste nousee nopeasti iän myötä ja on korkeimmillaan ikävuosina 40–54, tuoreimpien tietojen mukaan noin 86 %.
- Työllisyysaste on erityisen matala kaikkein nuorimpien eli alle 20-vuotiaiden ikäryhmässä mutta alittaa hallituksen asettaman 72 %:n työllisyys tavoitteen myös 20–24-vuotiaiden ikäryhmässä. Lisäksi alle 25-vuotiaista työllisistä varteenotettava osa on kokoaikaisia opiskelijoita eli opintojensa ohella tai osana työtä tekeviä nuoria. Opiskelijoiden osuus työllisistä näyttää pikemmin kasvaneen kuin vähentyneen (vrt. liitetaulukko 1).
- Työllisyysaste alittaa hallituksen asettaman 72 %:n työllisyys tavoitteen myös ikäasteikon toisessa päässä. Erityisen matala työllisyysaste on yli 60-vuotiaiden ikäryhmässä, jossa puolestaan eläkeläisten osuus työllisistä on merkittävä. Tämä koskee etenkin 65–67-vuotiaiden ikäryhmää (vrt. liitetaulukko 1).
- Työllisyysaste on vasta aivan viime vuosina palautunut finanssikriisiä edeltävälle tasolle: se oli edelleen vuoden 2016 lopussa alhaisempi kuin vastaavana aikana vuonna 2008 (vrt. liitetaulukko 1). Ainoan selkeän poikkeuksen muodostavat yli 55-vuotiaat, joiden työllisyysaste on huomattavasti korkeampi kuin vuonna 2008. Työllisyysasteen nousu oli 59–62-vuotiaiden ikäryhmässä peräti noin 10 %-yksikköä ajanjaksolla 2008–2016. Muutos on merkittävä ottaen huomioon, että työssä käyvien eläkeläisten osuuksissa tapahtui samaan aikaan vain hyvin pieniä muutoksia. Eurostatin mukaan 55–59-vuotiaiden työllisyysaste oli 78,9 % viime vuoden kolmannella neljänneksellä.

Nämä havainnot antavat aihetta monenlaiseen pohdintaan. Ensinnäkin nuorten matala työllisyysaste ei ole ongelma, jos nuorena iässä valitsee työpolun sijasta vähintään toisen asteen tutkintoon johtavan opintopolun. Siksi alle 30-vuotiaiden ja erityisesti alle 25-vuotiaiden kohdalla työllisyysastetta järkevämpi mittari olisi *aktii-*

visuusaste eli opiskelijoiden ja työllisten yhteenlaskettu osuus ikäryhmästä.

Toiseksi, iäkkäämpien työllisyystilanteen merkittävä vahvistuminen herättää kysymyksiä siitä, miksi juuri näiden ikäluokkien työllisyysaste ohitti vuoden 2008 työllisyysasteen itse asiassa jo 2010-luvun alussa. Mitkä tekijät ovat olleet eniten vaikuttamassa tähän tulokseen? Mikä poliittisessa päätöksenteossa on erityisen onnistuneesti edistänyt tämän ikäisten työllisyyttä? Onko iäkkäämpien koostumus etenkin terveyden ja osaamistason suhteen muuttunut työllisyyttä merkittävästi edistävällä tavalla?⁹ Vai onko pikemminkin kyse yksinomaan eläkeuudistuksiin sisäänrakennettujen porkkanoiden ja piiskojen vaikutuksista? Ovatko tulokseen mahdollisesti vaikuttaneet myös työvoimapolitiittiset toimet ja erityisesti palkkatukien kohdentaminen yhä enemmän iäkkäämmille, pitkittävää työttömyyttä kokeville henkilöille?¹⁰ Tuleeko aktiivimallin myötä moni työtön luokitelluksi työlliseksi? Jos myös työpolitiikalla on onnistuttu vaikuttamaan iäkkäämpien työllisyysasteen nousuun, niin minkä laatuista työsuhteita on tämän ikäisille pystytty luomaan?

Tällaisia kysymyksiä on toki esitetty ennenkin ja niitä on monipuolisesti havainnollistettu mm. koulutus-, terveys- ja eläketilastoihin turvautuen.¹¹ Useimpiin on myös pyritty antamaan tutkimukseen perustuvia vastauksia. Niinpä on tarkastelu niin eläkeuudistusten¹² kuin myös työvoimapolitiittisten aktiivitoimien vaikutuksia¹³. Lisäksi kansainvälinen tutkimus osoittaa, että erityyppiset taloudelliset kannustimet purevat erityisen hyvin juuri tähän ikäryhmään.¹⁴ Mutta tämän sinänsä monipuolisen mutta varsin pirstaloituneen tietopohjan perusteella ei pysty muodostamaan kokonaiskuvaa ikäryhmän työmarkkina-asemasta ja siihen viime vuosina vaikuttaneista päätekijöistä. Käsittääksemme ei ole edes olemassa kirjoituksia, jotka yrittävät kartoittaa ja nivoa yhteen tämän tutkimuskentän nykytietämyksen. Puhumattakaan tutkimuksista, jotka pyrkisivät arvioimaan useamman muutoksen yhteisvaikutusta ikäryhmän työllisyyteen. Selvää tuntuu kuitenkin olevan se, etteivät tälle ikäryhmälle kohdennetut keinot välttämättä toimi muiden ikäryhmien kohdalla, ja päinvastoin.

Miesten ja naisten iän mukaisissa työllisyysasteissa hyvin erisuuruisia eroja

Miesten työllisyysaste oli tammikuussa 71,0 % ja naisten 70,2 % eli keskimäärin vain aavistuksen verran pienempi. Sukupuolten väliset työllisyysasteen erot muuttuvat kuitenkin merkittäväällä tavalla, kun siirrytään nuorimmista vanhimpiin ikäluokkiin: naisten työllisyysaste on aluksi miesten työllisyysastetta korkeampi, mutta nousee hitaammin ja myös alenee hitaammin kohti eläkeikää kuin saman ikäisillä miehillä. Tämä yleiskehitys näkyy ikäryhmittäin tarkasteltuna mutta vielä selkeämmin ikäluokittain tehdyissä vertailuissa (ks. liitetaulukko 2). Miesten ja naisten työllisyysasteen epäsuhtainen iän mukainen kehitys heijastanee ainakin osittain kouluttautumisen pituudessa ja suuntautumisessa ja siksi myös jaksamisessa ja työkyvyn ylläpitämisessä esiintyviä sukupuolittaisia eroja.

Todettakoon myös, että vuoden 2008 ikäluokittaisiin työllisyysasteisiin verrattuna tilanne oli kummallakin sukupuolella selvästi heikompi edelleen vuoden 2016 lopussa. Poikkeuksia tästä löytyy pelkästään yli 55-vuotiaiden ikäryhmässä. Naisilla työllisyysaste nousi näissä ikäluokissa kuitenkin paljon enemmän kuin miehillä. Myös nousun huipentuma ajoittui eri tavoin: miehillä työllisyysasteen nousu oli suurin 59-vuotiaiden ikäluokassa (8 %-yksikköä), naisilla sen sijaan 62-vuotiaiden ikäluokassa (lähes 15 %-yksikköä). Vuoden 2016 lopussa 59-vuotiaiden naisten työllisyysaste oli tästä kehityksestä huolimatta vielä peräti noin 8 %-yksikköä korkeampi kuin saman ikäisillä miehillä.

Vuosien 2008 ja 2016 ikäluokittaisten työllisyysasteiden vertailu paljastaa myös sen, että työllisyysaste aleni eniten nuorempien ikäluokissa ja erityisesti 26–29-vuotiaiden kohdalla. Vähiten työllisyysaste tippui noina vuosina 39–54-vuotiaiden ikäryhmässä eli niissä ikäluokissa, joissa työllisyysaste oli vuonna 2008 kaikkein korkein. Työllisten osuuden suhteellisen maltillisen alenemisen myötä nämä ikäluokat edustivat työllisyysasteiden kärkeä myös vuonna 2016. Lisäksi miesten ja naisten tilanne oli tältä osin varsin samanlainen. Se, että miesten ja naisten työllisyysaste monesti muuttuu varsin samalla tavalla, on hyvä pitää mielessä, jos keskustelu uhkaa keskittyä liikaa miesten haasteisiin työelämässä ja työmarkkinoilla yleensä.¹⁵

Haaste 1: Heikosti koulutettujen alhainen työllisyysaste

Erityisen merkittävä työpoliittinen haaste liittyy pelkän peruskoulun varassa olevien heikkoon työmarkkina-asemaan. Eurostatin viime vuoden kolmannen neljänneksen työllisyystilastojen mukaan tähän koulutusryhmään kuuluvien 45–54-vuotiaiden työllisyysaste oli vajaa 70 %, kun työllisyysaste ylsi muissa ikäryhmissä enintään noin 63 %:iin. Vuoden 2016 lopussa korkeimman työllisyysasteen (57,7 %) saavuttivat koulutusryhmän 53-vuotiaat (liitetaulukko 3).

Vuoteen 2008 verrattuna vuoden 2016 työllisyysaste oli koulutusryhmän kaikissa ikäluokissa huomattavasti alhaisempi. Varteenotettavan poikkeuksen muodosti kuitenkin yli 58-vuotiaiden ikäryhmä. Selkeimmin oli noina vuosina vahvistunut 59–62-vuotiaiden työllisyysaste.

Pelkän peruskoulun varassa olevien miesten työllisyysaste ylittää naisten työllisyysasteen lukuun ottamatta kaikkein nuorimpia ikäluokkia. Ero heikosti koulutettujen miesten eduksi kasvaa kuitenkin sen jälkeen nopeasti: työllisyysaste on jo 30 ikävuotta lähestyvillä naisilla noin parikymmentä prosenttiyksikköä miesten työllisyysastetta alhaisempi. Vähintään tämän suuruisena ero myös pysyy aina 39-vuotiaiden ikäluokkaan asti. Yli 55-vuotiaiden ikäryhmässä heikosti koulutettujen miesten ja naisten työllisyysasteissa esiintyy sen sijaan enää pieniä eroja.

Haaste 2: Ulkomailta syntyneiden ulkomaalaistaustaisten alhainen työllisyysaste

Toinen merkittävä työllisyysasteen haaste koskee ulkomailta syntyneitä ulkomaalaistaustaisia henkilöitä. Kaiken kaikkiaan kokonaiskuva näyttää tällä ryhmällä hyvin samankaltaiselta kuin pelkän peruskoulun varassa olevilla (liitetaulukko 4). Työllisyysaste jää kaikissa ikäluo-

kissa alle ja yleensä reilusti alle hallituksen asettaman 72 %:n tavoitteen. Miesten työllisyysaste ylittää reippaasti naisten työllisyysasteen aina 50 ikävuoteen asti; muissa ikäluokissa miesten ja naisten työllisyysasteiden erot ovat suhteellisen pieniä, välillä naisten ja välillä miesten eduksi.

Ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten työllisyysaste on ikäluokasta riippumatta merkittävästi alhaisempi kuin suomalaisten ja Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten työllisyysaste. Merkillä pantavaa kuitenkin on, että vuoden 2016 lopun tilanteen mukaan jälkimmäisten työllisyysaste tippuu yli 63-vuotiaiden ikäryhmässä selvästi ulkomailla syntyneiden ulkomaalais-taustaisten työllisyysasteen alapuolelle.

Onko virallinen työllisyysaste kaikkein paras työpoliittinen tavoite ja ohjenuora?

Lopuksi on syytä pohtia virallisen työllisyysasteen järkevyyttä yleisenä talouspolitiikan ja erityisesti työllisyyspolitiikan tavoitteena ja ohjenuorana. Tämän asian pohtiminen on tänä päivänä entistäkin aiheellisempää ottaen huomioon työelämän nopeat muutokset ja niiden myötä muuttuvat ja samalla usein myös kasvavat osaamisvaatimukset. Virallisen työllisyysasteen mittaamista ja käyttöä voidaan kyseenalaistaa ainakin seuraaviin seikkoihin viitaten:

- Alle 21-vuotiaiden ja erityisesti alle 17-vuotiaiden sisällyttäminen keskimääräisen työllisyysasteen laskentaan tuntuu tänä päivänä suorastaan ihmeelliseltä. Ensinnäkin, nuorten oppivelvollisuus päättyy vasta 16-vuotiaana.¹⁶ Lisäksi tämän ikärajan nostamistarve on aivan viime vuosina tuotu esille jo varsin monessa yhteydessä.¹⁷ Toiseksi, keskeinen koulutuspoliittinen pyrkimys niin kansallisella kuin ylikansallisella (EU, OECD) tasolla on, että kaikki nuoret suorittavat vähintään toisen asteen tutkinnon. Tämä edellyttäisi, että nuorista suuri enemmistö olisi kokopäiväisesti jonkin opilaitoksen kirjoilla ainakin vielä 18-vuotiaana, ja

siksi tarkoittaisi, että heistä merkittävällä osalla tilastoinnissa todettu työnteko tapahtuisikin joko osana itse koulutusta tai opintojen ohella. Tällaisen työssäkäynnin ei kuuluisi olla osa yleistä työpolitiikkaa ohjaavaa työllisyysastetta varsinkaan, kun tämän ikäisille tuskin halutaan aidosti asettaa tavoitteeksi 72:ta, 75:ttä tai vielä korkeampaa työllisyysastetta. Esimerkiksi Tilastokeskuksen työssäkäyntitilasto ei sisällä alle 18-vuotiaita. Etenkin nuorten mutta myös nuorten aikuisten kohdalla tulisi ainakin rinnakkain käyttää toista mittaria, joka työllisyysasteen sijasta mittaisi nuorten aktiivisuusastetta eli opiskelevien ja työssä olevien osuutta ikäryhmästä (ks. liitetaulukko 1). Samalla tällainen jatkuvan seurannan alla oleva mittari tuottaisi tietoa mitalin toisesta ja itse asiassa paljon tärkeämmästä puolesta: nuorten inaktiivisuuden asteesta eli ns. NEET-osuudesta.¹⁸

- Työelämän myllerrysten seurauksena korostetaan yhä voimakkaammin aikuiskoulutuksen ja ylipäänsä elinikäisen oppimisen tärkeyttä.¹⁹ Enää ei siirrytä nuorisoasteen koulutusputkesta lopullisesti työelämävaiheeseen vaan yhä useammin työuralla ollaan tai joudutaan olemaan välillä koulutuksessa, ei työn ohella vaan työntöön sijasta: suoritetaan täysin uusi tutkinto, päivitetään tai täydennetään olemassa olevaa tutkintoa tai esimerkiksi huolehditaan nykyisen osaamistason todentamisesta näytetutkintojen avulla.²⁰ Vuoden 2018 alussa voimaan astunut laki ammatillisesta koulutuksesta (531/2017)²¹ on valaiseva esimerkki pyrkimyksestä vastata aikuisväestön koulutusmahdollisuuksien monipuolistamistarpeeseen. Koska yhä useampi työikäinen aikuinen saattaa työllisyysasteen mittaamishetkellä olla koulutuksessa eikä työssä, tulisi vakavasti harkita aktiivisuusasteen käyttöä myös aikuisten rinnakkaismittarina (vrt. liitetaulukko 1).
- Lopuksi, kaikissa mittareissa korostuu määrä, niin myös virallisen työllisyysasteen kohdalla. Laskeetaan, kuinka moni on havaintohetkellä työllisenä, jolloin riittää vähintään tunnin työnteko viikossa. Työsuhteen laatua ei huomioida, ei edes sen kestoa. Kuitenkin laatu olisi erityisen tärkeä lisätieto varsinkin silloin, kun tietyn ikäisten työllisyysaste on kohonnut silmiinpistävän paljon.

Tämän muistion sanoma voidaan kiteyttää seuraavasti. Työllisyysaste ja sen kehitys yli ajan vaihtelee siinä määrin niin ikäluokkien välillä kuin niiden sisälläkin, että työllisyyden tarkastelussa ja seurannassa ryhmiä tulisi eritellä työllisyyspolitiikkaa nykyistä paremmin tukevalla tavalla. Nuorille, parhaassa työiässä oleville ja ikääntyville ei kannata kohdentaa samanlaisia työllisyyttä edistäviä toimenpiteitä. Sama pätee niiden ryhmien kohdalla, joiden työllisyysaste on iästä riippumatta kaikkein matalin: pelkän peruskoulun varassa olevien ja ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten työllisyyttä ei pystytä nostamaan samanlaisia keinoja hyödyntäen. Eri ryhmille kannattaisi lisäksi työllisyysasteen rinnalle kehittää täsmällisempiä päätöksentekoa tukevia mittareita. Mahdollisuuksien mukaan näiden rinnakkaismittareiden tulisi ulottua myös laadullisiin kriteereihin.

Viitteet

- 1 <https://findikaattori.fi/fi/41> (viitattu 28.2.2019)
- 2 <https://www.etla.fi/wp-content/uploads/ETLA-Hallitukselle-2019.pdf>
- 3 <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161329> (viitattu 28.2.2019)
- 4 https://vm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/virkamiespuheenvuoro (viitattu 28.2.2019)
- 5 https://tem.fi/artikkeli/-/asset_publisher/tyo-ja-elinkeinoministerion-tyomarkkinanäkymys-nostaa-esiin-keinoja-työllisyysasteen-nostamiseksi (viitattu 28.2.2019)
- 6 Ruotsissa 55–64-vuotiaiden työllisyysaste oli viime vuonna 78 %. <https://www.ekonomifakta.se/Fakta/Arbetsmarknad/Sysselsattning/Sysselsattningsgrad-i-olika-aldersgrupper/> (viitattu 13.2.2019)
- 7 Suomen virallinen tilasto (SVT): Työvoimatutkimus [verkkojulkaisu]. ISSN=1798-7830. tammikuu 2019, Liitetaulukko 7. Työllisyysasteet sukupuolen ja iän mukaan 2018/01 - 2019/01. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 28.2.2019]. Saantitapa: http://www.stat.fi/til/tyti/2019/01/tyti_2019_01_2019-02-26_tau_007_fi.html
- 8 Eurostat: tietokannan taulukot lfsq_ergan ja lfsq_ergaed (viitattu 26.2.2019)
- 9 Esimerkiksi Lisa Laun ja Märten Palme toteavat pari vuotta sitten ilmestyneessä tutkimusraportissaan, että Ruotsin kansainvälisestikin hienon saavutuksen selittävät ensisijaisesti yli 55-vuotiaiden hyvä terveys ja osaamistaso. <https://www.ifau.se/globalassets/pdf/se/2017/wp2017-17-the-recent-rise-of-labor-force-participation-of-older-workers-in-sweden.pdf>
- 10 Asplund, R., Kauhanen, A., Päällysaho, M. & Vanhala, P. (2018). *Palkkatuen vaikuttavuus – palkkatukijärjestelmän ja sen uudistuksien arviointi. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 75/2018*. <https://tietokayttoon.fi/julkaisut/raportti?pubid=URN:ISBN:%20978-952-287-626-3>
- 11 Ks. esim. Eläketurvakeskuksen tuorein uutiskirje ELÄKEFAKTA NRO 2/2019 <http://www.anpdm.com/newsletterweb/454B5A437745465F4376424059/44425C4A7142405F477848435A43>, lukuisat Suomessa tarjolla olevat terveystilastot http://www.stat.fi/til/ksyyt/2007/ksyyt_2007_2008-12-04_lin_001.html sekä Tilastokeskuksen väestön koulutusrakennetta kuvaavat tilastot <https://www.stat.fi/til/vkour/index.html>
- 12 Ks. esim. Tomi Kyyrän tutkimuksia. <https://vatt.fi/kyyra-tomi>
- 13 Työvoimapolitiittisten toimenpiteiden vaikuttavuudesta on myös Suomessa tehty useampi alan kansainvälisen ja suomalaisen tutkimuskirjallisuuden yhteen vetävä katsaus. Näistä tuorein on Miika Päällysahon laaja katsaus, joka julkaistaan keväällä 2019. Ks. tarkemmin <https://www.etla.fi/tutkimukset/katsaus-tyo-voimapolitiittisten-toimenpiteiden-vaikutusarvioista/>
- 14 Ks. esim. Richard Blundellin kirjoitukset IZA World of Labor -nettisivustolla. <https://wol.iza.org/authors/richard-blundell>
- 15 Vrt. esim. <https://www.is.fi/taloussanomat/art-2000005819178.html> (viitattu 14.2.2019). Ks. myös esim. Asplund, R. & P. Vanhala (2016). *Neet-nuorten tulkinnassa korjattavaa. ETLA Muistio 52, 21.12.2016*. <https://www.etla.fi/julkaisut/neet-nuorten-tulkinnassa-korjattavaa/>; Asplund, R. & Vanhala, P. (2014). *Peruskoulutodistuksen varassa olevien nuorten polut työelämään – 2000-luvun alussa peruskoulunsa päättäneiden kokemuksia. ETLA Muistio 23, 17.01.2014*. <https://www.etla.fi/julkaisut/peruskoulutodistuksen-varassa-olevien-nuorten-polut-tyoelamaan-2000-luvun-alus-peruskoulunsa-paattaneiden-kokemuksia/>
- 16 Oppivelvollisuus alkaa yleensä sinä vuonna, jona lapsi täyttää seitsemän vuotta ja päättyy, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai kun oppivelvollisuuden alkamisesta on kulunut 10 vuotta. Oppivelvollisuus päättyy sen lukuvuoden lopussa sinä kalenterivuotena, jona nuori täyttää 17 vuotta. Oppivelvollisuus ei siis pääty 17-vuotispäivänä. https://www.oph.fi/koulutus_ ja_tutkinnot/perusopetus/oppivelvollisuus_ ja_koulupaikka (viitattu 28.2.2019)

- 17 Esim. Seuri, A., Uusitalo, R. & Virtanen, H. (2018). Pitäisikö oppivelvollisuusikä nostaa 18 vuoteen? Talouspolitiikan arviointineuvoston vuoden 2017 raportin taustaraportti, 23.1.2018. <https://www.talouspolitiikanarviointineuvosto.fi/raportit/raportti-2017/>
- 18 Asplund, R. & P. Vanhala (2016). *Neet-nuorten tulkinnaissa korjattavaa. Etna Muistio 52*, 21.12.2016. <https://www.etla.fi/julkaisut/neet-nuorten-tulkinnassa-korjattavaa/>; Asplund, R. & P. Vanhala (2013). *Nuorten työllisyydestä ja työttömyydestä hyvin vaihteleva kuva. Etna Muistio 19*, 18.12.2013. <https://www.etla.fi/julkaisut/nuorten-tyollisyydesta-ja-tyottomyydesta-hyvin-vaihteleva-kuva/>
- 19 Ks. esim. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja 20*(1), 2018, <https://akakk.fi/wp-content/uploads/AKAKK-1.2018-NET.pdf>. Ks. myös esim. Valtioneuvoston tulevaisuusselonteon 2. osa Ratkaisuja työn murroksessa, https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Mietinto/Sivut/TuVM_1+2018.aspx (viitattu 2.3.2019)
- 20 Ks. esim. Antti Kauhasen Etna Working Papers -sarjassa 14.2.2018 julkaistu tutkimusraportti <https://www.etla.fi/julkaisut/the-effects-of-an-education-leave-program-on-educational-attainment-and-labor-market-outcomes/>
- 21 Esim. <https://minedu.fi/amatillisen-koulutuksen-lainsaadanto>

Liitetaulukko 1 18–67-vuotiaiden työllisyysaste ikäluokittain sekä opiskelijoiden ja eläkeläisten osuudet eri ikäluokkien työllisistä, vuosien 2016 ja 2008 vertailu

Ikäluokka	Työllisyysaste		Osuus työllisistä				Työlliset ja kokoaikaiset opiskelijat	
	2016	2008	opiskelijat		eläkeläiset		2016	2008
			2016	2008	2016	2008		
18	23,2	26,2	97,8	89,8	0,0	0,0	94,6	94,2
19	40,3	46,3	66,5	41,2	0,0	0,0	70,0	75,0
20	42,1	46,2	42,0	40,9	0,0	0,0	69,9	71,5
21	50,0	56,5	45,4	44,0	0,1	0,1	79,6	84,7
22	54,2	60,0	49,1	46,4	0,1	0,1	81,8	86,1
23	57,4	63,1	46,4	43,5	0,1	0,1	81,8	86,0
24	61,3	67,0	40,4	38,1	0,2	0,1	81,2	85,6
25	65,2	70,9	34,4	32,7	0,2	0,1	80,6	85,0
26	67,2	73,7	29,5	27,8	0,2	0,1	80,0	84,7
27	69,3	76,0	25,6	24,4	0,2	0,2	79,7	84,6
28	70,7	77,8	22,2	21,3	0,2	0,2	79,3	84,5
29	72,1	78,9	19,8	19,7	0,2	0,2	79,4	84,8
30	73,2	79,4	17,9	17,8	0,2	0,2	79,8	84,4
31	74,0	80,3	16,8	16,0	0,2	0,2	79,6	84,5
32	74,5	81,2	15,6	14,8	0,2	0,2	79,7	84,9
33	75,4	81,4	14,5	13,5	0,3	0,2	80,1	84,7
34	76,6	81,6	14,0	12,7	0,3	0,3	80,8	84,8
35	77,2	82,0	13,2	11,9	0,3	0,3	81,3	84,7
36	77,4	82,2	12,8	11,2	0,4	0,3	81,2	84,8
37	78,7	82,2	12,0	10,8	0,4	0,3	82,1	84,8
38	79,2	82,7	11,4	10,2	0,4	0,3	82,2	85,0
39	79,6	82,6	10,6	9,8	0,4	0,4	82,3	84,8
40	80,2	82,8	10,2	9,3	0,5	0,4	82,8	84,8
41	80,3	83,3	9,5	9,1	0,5	0,5	82,7	85,1
42	80,6	83,2	9,0	8,7	0,6	0,6	83,0	85,0
43	80,1	83,1	8,7	8,4	0,7	0,6	82,2	84,9
44	80,3	83,4	8,2	8,0	0,7	0,6	82,2	85,0
45	80,1	83,2	7,6	7,8	0,8	0,6	82,1	84,7
46	79,9	83,0	7,5	7,6	0,8	0,8	81,7	84,4
47	79,6	82,6	6,9	7,1	1,0	0,9	81,2	83,9
48	79,5	82,4	6,7	6,9	1,0	1,0	81,0	83,7
49	79,5	82,0	6,2	6,4	1,1	1,1	80,9	83,2
50	78,9	81,1	5,9	5,9	1,2	1,4	80,2	82,2
51	78,6	79,9	5,3	5,4	1,3	1,5	79,8	80,9
52	78,4	79,1	5,3	4,9	1,6	1,7	79,4	80,1
53	77,7	77,9	4,7	4,5	1,9	2,0	78,7	78,8
54	76,5	77,1	4,2	3,9	2,3	2,3	77,4	77,9
55	75,6	75,3	4,0	3,4	2,7	2,8	76,4	76,0
56	74,6	73,6	3,3	2,9	3,1	3,3	75,3	74,2
57	73,7	71,1	2,8	2,5	3,9	3,6	74,2	71,6
58	71,4	66,7	2,4	2,1	4,5	4,3	71,8	67,1
59	68,6	58,7	1,9	1,6	5,3	5,2	68,9	59,0
60	62,6	52,9	1,4	1,4	6,6	6,8	62,8	53,1
61	57,3	47,3	1,1	1,2	8,0	8,5	57,4	47,5
62	52,6	41,9	0,8	0,9	9,2	9,2	52,8	42,1
63	31,6	29,2	0,8	0,9	18,9	17,9	31,8	29,4
64	20,8	18,8	0,7	1,0	33,1	33,8	21,0	19,0
65	13,7	11,0	0,8	0,9	55,2	59,2	13,9	11,2
66	10,3	8,2	0,5	1,0	69,2	72,5	10,5	8,4
67	8,2	5,7	0,6	0,8	76,9	78,9	8,3	5,8

Liitetaulukko 2 18–67-vuotiaiden työllisyysaste iän ja sukupuolen mukaan sekä opiskelijoiden ja eläkeläisten osuudet eri ikäluokkien työllisistä, 2016

Ikäluokka	Työllisyysaste 2016		Muutos vuodesta 2008, %-yksikköä		Osuus työllisistä 2016			
	miehet	naiset	miehet	naiset	opiskelijat		eläkeläiset	
					miehet	naiset	miehet	naiset
18	19,1	27,4	-3,0	-3,0	97,6	98,0	0,0	0,0
19	33,0	47,8	-6,5	-5,7	76,4	59,4	0,0	0,0
20	33,3	51,5	-2,8	-5,3	33,5	47,8	0,0	0,0
21	46,9	53,3	-8,1	-4,6	34,8	55,2	0,1	0,1
22	51,1	57,4	-8,1	-3,4	39,8	57,8	0,2	0,1
23	54,8	60,2	-7,8	-3,3	41,2	51,3	0,1	0,1
24	59,7	62,9	-7,6	-3,7	37,9	42,9	0,2	0,2
25	64,2	66,2	-7,4	-4,1	32,6	36,3	0,1	0,2
26	67,4	67,0	-8,1	-4,9	28,1	30,9	0,1	0,2
27	70,3	68,1	-7,7	-5,8	24,5	26,9	0,1	0,2
28	71,8	69,6	-8,6	-5,3	21,0	23,5	0,2	0,2
29	74,2	69,9	-7,8	-5,7	18,6	21,1	0,2	0,3
30	75,2	70,9	-7,4	-5,1	16,7	19,3	0,2	0,2
31	75,9	71,9	-7,3	-5,2	15,2	18,6	0,2	0,3
32	76,6	72,3	-7,8	-5,5	14,1	17,4	0,2	0,3
33	77,3	73,4	-7,3	-4,5	13,0	16,3	0,3	0,3
34	78,5	74,6	-6,2	-3,8	12,4	15,7	0,3	0,4
35	78,8	75,5	-5,5	-3,9	11,5	15,1	0,3	0,4
36	78,8	75,9	-5,7	-3,9	10,4	15,5	0,3	0,5
37	80,0	77,3	-3,9	-3,2	10,2	14,0	0,3	0,5
38	80,0	78,3	-3,8	-3,3	9,7	13,2	0,4	0,5
39	80,2	79,0	-3,2	-2,7	8,4	12,9	0,3	0,5
40	80,5	79,9	-2,9	-2,3	8,0	12,6	0,4	0,7
41	80,6	79,9	-3,0	-3,1	7,1	12,0	0,4	0,6
42	80,4	80,7	-2,6	-2,7	6,9	11,3	0,5	0,7
43	79,6	80,6	-2,9	-3,1	6,2	11,3	0,5	0,8
44	79,8	80,8	-3,0	-3,3	6,0	10,5	0,5	0,9
45	79,1	81,2	-2,8	-3,4	5,5	9,7	0,6	1,0
46	78,7	81,2	-3,1	-3,0	5,4	9,5	0,6	1,0
47	78,2	81,1	-3,2	-2,8	5,0	8,8	0,8	1,2
48	78,0	81,0	-2,7	-3,2	4,8	8,5	0,7	1,2
49	77,8	81,2	-2,6	-2,4	4,5	7,9	0,8	1,4
50	77,1	80,7	-2,2	-2,3	4,1	7,6	1,0	1,5
51	76,6	80,7	-1,1	-1,4	3,8	6,8	1,0	1,6
52	76,2	80,6	-0,7	-0,7	3,6	6,8	1,4	1,8
53	75,3	80,2	-0,4	0,1	3,2	6,1	1,6	2,1
54	73,9	79,1	-1,0	-0,1	3,0	5,3	2,1	2,5
55	72,4	78,7	-0,6	1,0	3,0	4,9	2,5	2,9
56	71,5	77,6	0,2	1,8	2,4	4,2	2,6	3,6
57	70,4	76,9	1,7	3,4	2,0	3,4	3,4	4,4
58	68,1	74,5	3,6	5,6	1,8	2,9	4,0	5,0
59	64,7	72,4	8,0	11,6	1,5	2,2	4,5	5,9
60	58,7	66,4	6,7	12,6	1,2	1,6	5,6	7,5
61	53,8	60,6	5,5	14,3	0,9	1,2	6,7	9,1
62	50,5	54,6	6,6	14,7	0,7	0,9	8,1	10,2
63	29,3	33,7	-1,1	5,6	0,9	0,7	21,8	16,5
64	20,6	21,0	-0,3	4,2	0,6	0,8	36,8	29,7
65	14,5	13,0	1,5	3,9	0,6	1,0	58,3	52,0
66	11,4	9,3	1,4	2,8	0,4	0,7	69,8	68,6
67	9,2	7,3	2,0	3,0	0,5	0,7	77,7	76,0

Liitetaulukko 3 18–67-vuotiaiden työllisyysaste iän, koulutustason ja sukupuolen mukaan, 2016

Ikäluokka	Vain peruskoulututkinto			Vähintään toisen asteen tutkinto		
	kaikki	miehet	naiset	kaikki	miehet	naiset
18	22,8	18,8	27,1	47,7	46,2	48,9
19	25,4	22,3	29,1	47,5	38,7	56,2
20	22,9	21,9	24,2	47,0	36,6	57,6
21	26,4	27,2	25,5	55,1	51,6	58,6
22	31,8	33,9	29,0	58,6	54,9	62,3
23	32,8	35,9	28,8	62,1	58,9	65,4
24	35,6	39,8	30,1	66,1	64,0	68,3
25	37,8	42,0	32,0	70,5	69,2	71,8
26	38,6	43,6	31,7	72,8	72,8	72,9
27	41,3	48,0	32,0	74,8	75,4	74,1
28	42,3	47,8	34,3	76,4	77,5	75,3
29	44,1	51,7	32,9	77,7	79,5	75,9
30	46,1	53,7	34,2	78,6	80,5	76,7
31	46,6	53,6	35,4	79,2	81,3	77,2
32	47,2	54,6	35,0	79,8	81,9	77,7
33	48,3	55,6	35,5	80,6	82,6	78,6
34	49,4	56,7	36,1	81,6	83,6	79,6
35	51,2	58,2	38,6	81,9	83,7	80,2
36	50,0	57,6	35,9	82,2	83,8	80,7
37	51,7	58,5	38,9	83,1	84,7	81,6
38	50,5	56,6	38,3	83,7	85,0	82,5
39	51,7	57,3	41,3	83,8	84,7	82,9
40	53,0	57,7	44,3	84,1	84,9	83,4
41	52,4	57,6	43,2	84,3	84,9	83,7
42	54,3	58,6	46,6	84,6	84,9	84,4
43	54,7	58,1	48,3	84,4	84,5	84,4
44	56,4	60,4	48,9	84,5	84,3	84,6
45	57,0	60,6	50,4	84,2	83,4	84,9
46	56,9	59,4	52,4	84,0	83,2	84,8
47	56,1	58,4	52,1	83,8	82,7	84,8
48	56,7	59,5	51,8	83,3	82,1	84,5
49	56,4	58,6	52,4	83,3	82,1	84,5
50	57,0	59,1	53,2	82,5	81,0	83,9
51	56,4	58,5	52,6	82,3	80,6	83,9
52	56,1	58,8	51,4	82,1	80,0	84,1
53	57,7	59,1	55,1	81,0	78,8	83,1
54	55,3	57,5	51,7	80,0	77,4	82,4
55	55,1	56,1	53,4	79,0	75,9	81,8
56	55,8	57,5	53,3	78,0	74,8	81,0
57	56,3	57,4	54,8	77,3	74,0	80,3
58	55,5	56,6	54,0	74,9	71,4	78,2
59	52,4	52,7	52,0	72,6	68,3	76,4
60	47,6	47,8	47,3	66,5	62,1	70,6
61	43,2	43,3	43,1	61,1	57,1	64,7
62	40,4	40,7	40,1	56,3	53,8	58,5
63	21,5	22,0	21,0	34,8	31,9	37,5
64	14,9	16,3	13,4	23,0	22,3	23,7
65	10,1	11,8	8,3	15,3	15,8	14,8
66	7,8	9,2	6,4	11,5	12,5	10,6
67	6,5	8,1	4,9	9,1	9,8	8,4

Liitetaulukko 4 18–67-vuotiaiden työllisyysaste iän, etnisyyden ja sukupuolen mukaan, 2016

Ikäluokka	Ulkomailta syntyneet ulkomaalaistaustaiset			Suomalaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset		
	kaikki	miehet	naiset	kaikki	miehet	naiset
18	12,1	10,3	14,4	23,7	19,6	28,0
19	21,8	18,6	25,3	41,2	33,7	48,9
20	28,1	27,6	28,6	42,9	33,7	52,7
21	32,4	33,6	31,3	51,0	47,7	54,6
22	38,2	41,2	34,9	55,2	51,7	58,8
23	39,2	42,7	35,5	58,7	55,7	61,9
24	43,5	48,5	38,0	62,8	60,7	65,0
25	45,2	49,7	40,1	67,1	65,7	68,6
26	46,5	52,5	40,1	69,6	69,1	70,0
27	47,9	55,1	40,5	72,0	72,3	71,8
28	49,1	55,6	42,1	73,8	74,1	73,4
29	49,9	57,3	41,7	75,5	76,8	74,1
30	50,9	59,7	40,8	76,6	77,7	75,4
31	51,3	58,5	42,8	77,4	78,7	76,0
32	51,1	58,6	42,3	77,8	79,3	76,3
33	51,1	59,4	41,7	78,7	79,8	77,6
34	52,2	59,6	43,5	79,9	81,2	78,6
35	53,4	61,4	44,1	80,5	81,3	79,5
36	51,2	58,2	42,9	80,9	81,7	80,1
37	53,8	60,9	45,6	81,8	82,5	81,0
38	53,6	59,7	46,5	82,3	82,6	81,9
39	54,6	59,3	49,5	82,4	82,6	82,3
40	55,8	60,8	50,0	82,8	82,7	82,9
41	55,3	60,5	49,0	82,9	82,8	83,0
42	56,4	60,6	51,7	83,1	82,6	83,7
43	55,4	57,6	53,0	82,8	82,1	83,6
44	56,1	59,8	52,2	82,8	81,9	83,9
45	56,7	59,4	53,9	82,4	81,1	83,8
46	56,7	59,2	54,2	82,1	80,5	83,7
47	57,1	58,4	55,8	81,6	79,9	83,3
48	56,4	58,5	54,4	81,3	79,5	83,0
49	57,7	57,3	58,2	81,0	79,2	82,8
50	57,0	56,8	57,2	80,3	78,4	82,3
51	57,6	58,4	56,9	80,0	77,8	82,2
52	55,7	57,7	53,8	79,8	77,3	82,3
53	56,2	56,6	55,9	79,0	76,4	81,7
54	54,2	54,5	53,8	77,8	74,9	80,6
55	52,9	52,8	53,0	76,8	73,4	80,1
56	53,6	53,6	53,5	75,7	72,4	79,0
57	53,8	53,7	53,8	74,6	71,2	78,0
58	51,9	52,6	51,4	72,3	68,8	75,7
59	52,2	50,9	53,3	69,2	65,2	73,1
60	46,4	46,6	46,3	63,2	59,1	67,2
61	45,6	44,8	46,3	57,7	54,1	61,1
62	39,7	39,7	39,8	53,0	50,8	55,2
63	31,6	31,8	31,4	31,6	29,2	33,8
64	25,7	28,5	23,5	20,7	20,4	21,0
65	19,5	20,7	18,5	13,6	14,4	12,8
66	14,6	16,2	13,1	10,2	11,3	9,2
67	13,0	15,7	10,5	8,1	9,1	7,2

ETLA

Elinkeinoelämän tutkimuslaitos

**The Research Institute
of the Finnish Economy**

ISSN-L 2323-2463
ISSN 2323-2463

Puh. 09-609 900
www.etla.fi
etunimi.sukunimi@etla.fi

Arkadiankatu 23 B
00100 Helsinki
